

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana
T: 01 230 9730
F: 01 230 9778
gp.ip@ip-rs.si
www.ip-rs.si

Številka: 007-49/2019/4

Datum: 16. 12. 2019

Ministrstvo za finance
Urad RS za preprečevanje pranja denarja
gp.mf@gov.si
mf.uppd@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma – EVA 2019-1611-0031 – MNENJE

ZVEZA: Vaš dopis št. 4601-92/2019, z dne 8. 11. 2019 ter gradivo objavljeno na portalu E-demokracija

Spoštovani,

zahvaljujemo se vam za obvestilo o objavi Predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma – ZPPDFT-1B (EVA 2019-1611-0031) na portalu E-demokracija. Na podlagi 48. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-1) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) IP pozdravlja nekatere manjše spremembe, ki odražajo tudi nekatera stališča IP podana pri pripravi in prvi predlagani dopolnitvi zakona, v nadaljevanju pa podajamo nekatere dodatne pripombe k posameznim členom predloga zakona in izpostavljamo vidike, ki doslej niso bili upoštevani.

»47.a): »uradna tajnost« so podatki, informacije in dokumentacija, ki so pri izvrševanju tega zakona tako pomembni, da bi lahko z njihovim razkritjem nastale hujše škodljive posledice za delo pristojnih organov na področju odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma;«

Obseg zavezancev – 3. člen (člen 4 ZPPDFT-1)

IP je večkrat opozarjal na pomisleke o ustreznosti ureditve, ki terja izvajanje ukrepov – npr. pregled stranke – ob vsakem sklepanju poslov navedenih v 20. točki prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1 (npr. vsake pogodbe o nepremičninskem posredovanju), ne upoštevajoč okoliščine, iz katerih bi izhajalo povečano tveganje za pranje denarja ali financiranja terorizma. V tem smislu pozdravljamo dopolnitev točke 20 prvega odstavka člena 4 in dodatna določila novih členov 4b in 4c ZPPDFT-1. Hkrati se sprašujemo, ali bi veljalo s tem ciljem sorazmerno razširiti izjemo na vse zavezance iz 20. točke prvega odstavka 4. člena ZPPDFT-1, ki sodijo med osebe, ki le občasno ali v zelo omejenem obsegu opravljajo finančno dejavnost in pri katerih obstaja majhno tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma (kot je opredeljeno v Direktivi 2015/849/EU v tretjem odstavku 2. člena).

Direktiva 2015/849/EU namreč v tretjem odstavku 2. člena med drugim določa, da se države članice lahko odločijo, da: »osebe, ki le občasno ali v zelo omejenem obsegu opravljajo finančno dejavnost in pri katerih obstaja majhno tveganje pranja denarja ali financiranja terorizma, niso zajete v področje uporabe te direktive, v kolikor so izpolnjeni vsi naslednji kriteriji: (a) finančna dejavnost je omejena absolutno glede na promet; (b) finančna dejavnost je omejena na posamezne finančne transakcije; (c) finančna dejavnost ni glavna dejavnost takšnih oseb; (d) finančna dejavnost je pomožna in

neposredno povezana z glavno dejavnostjo takšnih oseb; (e) glavna dejavnost takšnih oseb ni dejavnost iz točk (a) do (d) ali točke (f) odstavka 1(3); (f) finančna dejavnost se zagotavlja zgolj strankam glavne dejavnosti takšnih oseb in ni na splošno dostopna javnosti.«

Ocena tveganja za pranje denarja in financiranje terorizma – 9. člen (člen 13 ZPPDFT-1)

Kot izhaja iz prejetih vprašanj posameznikov, predstavlja ocena tveganja in s tem povezano zbiranje osebnih podatkov posameznikov lahko precejšen poseg v zasebnost posameznika, pri čemer zakon ne zamejuje tega obsega. Člen 13 namreč ne zajema nujno zgolj ukrepa pregleda stranke, kot je opredeljen v ZPPDFT-1. Zato predlagamo, da se besedilo 13. člena ZPPDFT-1 upoštevajoč člen 38 Ustave RS dodatno dopolni na način, da z vidika zbiranja osebnih podatkov takšna ocena oziroma smernice (kot akt, ki nima narave zakona) pristojnega nadzornega organa po členu 139 ne morejo od zavezancev zahtevati zbiranja drugih osebnih podatkov kot tistih, ki so predvideni z zakonom.

Pregled stranke – 13. člen (člen 18 ZPPDFT-1)

Obdelava osebnih podatkov, ki jo predstavlja pridobivanje podatkov v okviru vsakokratnega pregleda stranke ob izvedbi vsake občasne transakcije tako nizke vrednosti (vsaka občasna transakcija, ki presega višino 1.000 EUR), po oceni IP predstavlja prekomeren poseg v zasebnost plačnikov oziroma prejemnikov.

Opustitev določenih ukrepov pregleda stranke v zvezi z elektronskim denarjem – 15. člen (člen 22 ZPPDFT-1)

Obdelava osebnih podatkov, ki jo predstavlja zelo nizek prag dopustnosti opustitve pregleda (mesečne transakcije oz. naložitev elektronskega denarja v višini največ 150 EUR, v primeru vnovčenja elektronskega denarja pa celo 50 EUR), po oceni IP predstavlja prekomeren poseg v zasebnost posameznikov.

Dostop do Registra osebnih izkaznic, Registra potnih listin in Registra davčnih zavezancev – 23. člen (nov 32.a člen ZPPDFT-1)

IP ugotavlja, da se na različnih mestih v ZPPDFT-1 različno, predvsem pa nepoenoteno, ureja pridobivanje osebnih podatkov iz različnih javnih evidenc. Uporabljeni so pojmi kot npr. dostop, neposreden dostop, povezovanje, pri čemer sklepamo, da sta večinoma mišljeni primarno dve obliki pridobivanja podatkov: pridobivanje podatkov elektronsko na zahtevo in povezovanje zbirk osebnih podatkov. Ne gre za isti način dostopa in z vidika tveganj za varstvo, zlasti za varnost podatkov, predstavljata obe obliki različna tveganja, prav tako pa so zahteve ZVOP-1 v primeru povezovanja javnih evidenc drugačne, kot v primeru pridobivanja podatkov na zahtevo (četudi elektronsko).

S ciljem jasne in nedvoumne ureditve načina posega v zasebnost IP zato predlaga, da se v zakonu poenoti uporaba pojmov in v primerih, ko je mišljeno povezovanje zbirk podatkov jasno to tudi zapiše, določi nabor podatkov, ki se bodo na podlagi povezovanja izmenjevali ter določi povezovalni znak. Ob tem je treba upoštevati določbe 84. člena ZVOP-1 glede zahtev v primeru povezovanja uradnih evidenc in javnih knjig ter 85. člena ZVOP-1 glede prepovedi povezovanja zbirke osebnih podatkov iz kazenske evidence in prekrškovnih evidenc z drugimi zbirkami osebnih podatkov ter povezovanja zbirke osebnih podatkov iz kazenske evidence in prekrškovne evidence. Več o povezovanju zbirk podatkov si lahko preberete v smernicah IP na to temo: https://www.ip-rs.si/fileadmin/user_upload/Pdf/smernice/Varstvo_osebni_h_podatkov_pri_povezovanju_zbirk_osebni_h_podatkov_v_javni_upravi.pdf

Register dejanskih lastnikov – 30. člen (7. odstavek člena 44 ZPPDFT-1)

Glej pripombe k 23. členu glede povezovanja javnih evidenc in pridobivanja podatkov.

Prepoved razkritja – 66. člen (člen 122 ZPPDFT-1)

Navedeni člen ZPPDFT-1 določa, da je prepovedano razkrivati določene podatke (med drugim tudi podatke o obdelavi osebnih podatkov, kot npr. da so bili določeni podatki razkriti Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja), tako tretjim osebam in nadzornim organom, tudi stranki. Kadar gre za stranko, ki je fizična oseba, takšna omejitev predstavlja poseg v posameznikovo pravico do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki na nesorazmeren in povsem neomejen način. Omejitev pravice do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki je ena od predpostavk poštene obdelave osebnih podatkov, v Republiki Sloveniji pa je pravica do seznanitve tudi ustavna pravica posameznikov. Pravico do dostopa lahko po 23. členu Splošne uredbe omeji pravo EU ali pravo države članice, ki velja za upravljavca ali obdelovalca podatkov, in sicer z zakonodajnim ukrepom tako da omeji obseg obveznosti in pravic iz členov 12 do 22 in člena 34 Splošne uredbe, pa tudi člena 5 Splošne uredbe, kolikor njegove določbe ustrezajo pravicam in obveznostim iz členov 12 do 22 Splošne uredbe, če taka omejitev spoštuje bistvo temeljnih pravic in svoboščin ter je potreben in sorazmeren ukrep v demokratični družbi za zagotavljanje, med drugim: državne varnosti, obrambe, javne varnosti, preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja ali pregona kaznivih dejanj ali izvrševanja kazenskih sankcij, vključno z varovanjem pred grožnjami javni varnosti in njihovim preprečevanjem, drugih pomembnih ciljev v splošnem javnem interesu EU ali države članice, zlasti pomembnega gospodarskega ali finančnega interesa EU ali države članice, vključno z denarnimi, proračunskimi in davčnimi zadevami, javnim zdravjem in socialno varnostjo, varstva neodvisnosti sodstva in sodnega postopka, preprečevanja, preiskovanja, odkrivanja in pregona kršitev etike v zakonsko urejenih poklicih. Navedene omejitve morajo biti ustrezno zamejene glede na razloge za njihovo določitev in ne smejo trajati neomejeno dolgo. Prav tako 36. člen ZVOP-1 določa, da je mogoče to pravico z zakonom izjemoma omejiti, in sicer iz zakonsko določenih razlogov, pri čemer se smejo te pravice omejiti izključno v obsegu, ki je nujen za doseg namena, zaradi katerega se določa omejitev.

V predlagani določbi bi bilo torej z vidika zagotavljanja skladnosti z navedenimi sistemskimi predpisi in Ustavo RS treba najmanj določiti rok, po izteku katerega bodo posamezniku osebni podatki dostopni – saj ne bo več potrebe po varovanju interesov, zaradi katerih je bila omejitev vzpostavljena.

Prenos osebnih podatkov v tretje države – npr. 67. člen (členi 123, 124 in 125 ZPPDFT-1)

IP ugotavlja, da določbe členov ZPPDFT-1, ki se nanašajo na prenos osebnih podatkov v tretje države npr. členi 71, 104, 106, 123, 124, niso skladne s V. poglavjem Splošne uredbe (posebej člen 46), ki določa obveznosti pri prenosu osebnih podatkov v tretje države v primeru, da ne obstaja sklep Evropske komisije o ustreznosti ravni varstva osebnih podatkov v posamezni tretji državi. Zgolj pisna zagotovila oz. splošno določena zagotovila Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (v nadaljevanju Urad), ki jih določa ZPPDFT-1 tem zahtevam ne zadostijo.

Opozarjamo tudi, da predlog zakona v teh delih še vedno ne opredeljuje podatkov, ki bodo predmet posredovanja med posameznimi člani skupine. Zakon, ki je podlaga za obdelavo osebnih podatkov mora skladno z 38. členom Ustave RS določati podatke, ki so predmet obdelave.

Roki hrambe podatkov (zlasti člen 132 in 129-131 ZPPDFT-1)

IP izpostavlja na nujnost zagotavljanja ažurnosti podatkov, še posebej glede na množično pridobivanje osebnih podatkov (na zalogo) iz številnih javnih evidenc (med drugim tudi iz kazenske evidence), ki imajo resne posledice za posameznika. ZPPDFT-1 določa, da se podatke in informacije iz evidenc, ki jih Urad upravlja po tem zakonu, hrani 12 let od dneva, ko jih je pridobil, razen če drug zakon ne predvideva daljšega roka hrambe. Po tem roku se podatki in informacije uničijo. Glede na to, da ZPPDFT-1, kolikor je razbrati, ne predvideva obveznosti ažuriranja tako pridobljenih podatkov, iz katerih Urad ustvarja nove množične zbirke z resnimi posledicami na zasebnost in druge pravice

posameznika, ni razbrati, kako bo v praksi zagotovljeno, da bodo ti podatki ažurni. Tako se bo npr. podatke iz kazenske evidence teoretično lahko hranilo celo po izbrisu podatka iz same kazenske evidence. V skladu s 5. odstavkom člena 250a ZIKS-1 se podatki iz kazenske evidence dajejo le za neizbrisane obsodbe med drugim državnim organom, organom samoupravnih lokalnih skupnosti in nosilcem javnih pooblastil, na obrazloženo zahtevo pa tudi pravnim osebam in zasebnim delodajalcem, če še trajajo pravne posledice obsodbe ali varnostni ukrepi, in če imajo te osebe za prejem podatkov upravičen, na zakonu utemeljen interes. Ni torej jasno, kako bo zagotovljeno, da Urad v praksi ne bo z ustvarjanjem novih zbirk dejansko posredno kršil pravic posameznikov, ki izhajajo iz izbrisa podatka iz kazenske evidence.

Predlagamo, da navedene skrbi, ki imajo lahko resne posledice na ustavno zagotovljene pravice posameznikov, upoštevate pri nadaljnji pripravi sprememb ZPPDT-1.

Hvala za sodelovanje in lep pozdrav,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka

Pripravila:

Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informacijske pooblaščenke